

Par kapitāla atdeves likmi universālā pasta pakalpojuma tarifu projekta aprēķināšanai

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (turpmāk – Regulators), pamatojoties uz likuma “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 9.panta otro daļu un Pasta likuma 6.panta pirmo daļu, savas kompetences ietvaros patstāvīgi pieņem lēmumus un izdod administratīvos aktus, kas ir saistoši konkrētiem sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem un lietotājiem.

Regulators konstatē

1. Saskaņā ar Regulatora 2022.gada 29.augusta lēmuma Nr.1/12 “Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodika” (turpmāk – Metodika) 14.punktu Regulators reizi gadā līdz 1.septembrim sagatavo kapitāla atdeves likmes aprēķinu un ar lēmumu nosaka kapitāla atdeves likmi.
2. Atbilstoši Metodikas 14.punktam Regulatora noteikto kapitāla atdeves likmi komersants piemēro, izstrādājot universālā pasta pakalpojuma tarifu projektu, kura spēkā stāšanās datums plānots nākamajā kalendārajā gadā pēc Regulatora lēmuma par kapitāla atdeves likmes noteikšanu pieņemšanas dienas.
3. Atbilstoši Metodikas 15.punktam vidējo svērto kapitāla atdeves likmi aprēķina nominālā izteiksmē ($wacc_n$) saskaņā ar šādu formulu:
$$wacc_n = r_e \times \frac{E}{(E+D)} \times \frac{1}{(1-t)} + r_d \times \frac{D}{(E+D)},$$
kur r_e ir pašu kapitāla atdeves likme [%];
 $E/(E+D)$ – pašu kapitāla attiecība pret kopējo (pašu un aizņemto) kapitālu, kuras vērtība tiek pieņemta 50%;
 r_d – aizņemtā kapitāla atdeves likme [%];
 $D/(E+D)$ – aizņemtā kapitāla attiecība pret kopējo (pašu un aizņemto) kapitālu, kuras vērtība tiek pieņemta 50%;
 t – uzņēmumu ienākuma nodokļa likme.
4. Atbilstoši Metodikas 16.punktam pašu kapitāla atdeves likmi aprēķina saskaņā ar šādu formulu:
$$r_e = r_f + r_c + \beta_e \times r_m + s_e,$$
kur r_f ir bezriskā likme, kas noteikta kā Eiropas Centrālās bankas ikmēneša publicētā Vācijas valdības desmit gadu obligāciju vērtspapīru otrreizējā tirgus gada vidējā procentu likme desmit gadu periodā [%];
 r_c – valsts riska piemaksa, ko aprēķina kā Latvijas un Vācijas valsts desmit gadu obligāciju vērtspapīru otrreizējā tirgus gada vidējo procentu likmju starpību [%];
 β_e – pašu kapitāla beta koeficients;
 r_m – tirgus riska piemaksa [%];
 s_e – Regulatora novērtēta pašu kapitāla izmēra riska piemaksa, ko piemēro komersants, kurš, pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem, atbilst mikrouzņēmumu vai mazo uzņēmumu kategorijai [%].
5. Atbilstoši Metodikas 17.punktam pašu kapitāla beta koeficientu aprēķina atbilstoši pašu un aizņemtā kapitāla struktūrai saskaņā ar šādu formulu:
$$\beta_e = \beta_a \times \left[1 + (1 - t) \times \left(\frac{D}{E} \right) \right],$$
kur β_a – nozares aktīvu beta koeficients;

D/E – nozares aizņemtā un pašu kapitāla vidējā attiecība. Ņemot vērā, ka pašu kapitāla attiecība pret kopējo kapitālu un aizņemtā kapitāla attiecība pret kopējo kapitālu ir vienādas, D/E=1.

6. Atbilstoši Metodikas 18.punktam aizņemtā kapitāla atdeves likmi aprēķina saskaņā ar šādu formulu:

$$r_a = r_{dm} + s_a,$$

kur r_{dm} – Eiropas Centrālās bankas ikmēneša publicētā nefinanšu sabiedrībām *euro* valūtā izsniegto kredītu (ar sākotnējo termiņu ilgāku par pieciem gadiem; atlikumiem) gada vidējā procentu likme desmit gadu periodā [%];

s_a – Regulatora novērtēta aizņemtā kapitāla izmēra riska piemaksa, ko piemēro komersants, kurš, pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem, atbilst mikrouzņēmumu vai mazo uzņēmumu kategorijai [%].

7. Izmantojot Eiropas Centrālās bankas tīmekļvietnē www.ecb.europa.eu publicētos datus, Regulators konstatē, ka Vācijas valdības desmit gadu obligāciju vērtspapīru otrreizējā tirgus gada vidējā procentu likme (r_f) periodā no 2014.gada jūlija līdz 2024.gada jūnijam ir 0,54%¹.
8. Izmantojot Eiropas Centrālās bankas tīmekļvietnē www.ecb.europa.eu publicētos datus, Regulators konstatē, ka valsts riska piemaksa (r_c), kas aprēķināta kā Latvijas un Vācijas valsts desmit gadu obligāciju vērtspapīru otrreizējā tirgus gada vidējo procentu likmju vidējā starpība periodā no 2019.gada jūlija līdz 2024.gada jūnijam, ir 0,82%.
9. Saskaņā ar Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 3.panta pirmo daļu uzņēmumu ienākuma nodokļa likme (t) ir 20%.
10. Izmantojot finanšu analītiķa A.Damodarana apkopotos datus datubāzē “Koriģētie un nekoriģētie beta koeficienti pa nozarēm Eiropā” tīmekļvietnē pages.stern.nyu.edu/~adamodar/, Regulators konstatē, ka vidējais aktīvu beta koeficients transporta un loģistikas, tai skaitā pasta nozares, komersantiem Eiropā (β_a) ir 0,69. A.Damodarana novērtētie beta koeficienti komersantiem Eiropā ir aprēķināti, ievērojot starptautiski atzītu praksi un metodoloģiju, izmantojot Eiropas komersantu akciju iknedēļas tirdzniecības datus biržā divu un piecu gadu periodā. Ievērojot Metodikas 17.punktu, izmantojot šā lēmuma konstatējošās daļas 9.punktā norādīto rādītāja skaitlisko vērtību un aktīvu beta koeficienta transporta un loģistikas, tai skaitā pasta nozares, komersantiem Eiropā vērtību, pasta nozares pašu kapitāla beta koeficients (β_e) ir 1,24.
11. Tirgus riska piemaksa r_m (neatkarīgi no nozares) novērtēta, izmantojot jaunākajā Eiropas Enerģētikas regulatoru padomes publikācijā “Ziņojums par Eiropas enerģētikas tīklu regulēšanas ietvaru 2023” tīmekļvietnē www.ceer.eu apkopotos datus par dalībvalstu regulatīvo iestāžu izmantoto starptautisko ekspertu novērtējumu par kapitāla tirgiem. Eiropas Enerģētikas regulatoru padomes dalībvalstu vidējā tirgus riska piemaksa² (r_m) ir 5,34%.
12. Pašu kapitāla izmēra riska piemaksa, ko piemēro komersants, kurš, pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem, atbilst mikrouzņēmumu vai mazo uzņēmumu kategorijai (s_e)

¹ Šis un visi citi aprēķinā izmantotie rādītāji skatīti 2024.gada 25.jūlijā.

² Aprēķinā izmantotās tirgus riska piemaksas vērtības atrodamas EERP Ziņojuma 4.pielikumā (<https://www.ceer.eu/wp-content/uploads/2024/04/Annex-4.zip>), “MS Excel” datnes “RFR23 - Chapter 4.xlsx” darblapās “E TSO”, “E DSO”, “G TSO” un “G DSO”, 4.3.3.1.tabulā “Evaluating market risk premiums”, kolonnā “Market risk premiums: Value”. Valstīm, kuras tabulā norāda vairākas tirgus riska piemaksas vērtības, pirms dalībvalstu vidējās tirgus riska piemaksas aprēķināšanas tika aprēķināta konkrētās valsts vidējās tirgus riska piemaksas vērtība. Aprēķinā nav iekļauta Latvijas tirgus riska piemaksas vērtība, lai izvairītos no riņķveida atsaucies radīšanas.

(neatkarīgi no nozares), ir novērtēta, izmantojot regulēto siltumapgādes pakalpojumu sniedzēju datus un Latvijas Centrālās statistikas pārvaldes apkopotos uzņēmējdarbības finanšu datus no komersantu gada pārskatiem 2016. un 2017.gadā par ekonomiski aktīvajiem komersantiem (institucionālais sektors S110000 "Nefinanšu sabiedrības") tautsaimniecībā. Novērtētā pašu kapitāla riska piemaksa (s_e) ir 2,28%.

13. Izmantojot Eiropas Centrālās bankas tīmekļvietnē www.ecb.europa.eu publicētos datus, Regulators konstatē, ka nefinanšu sabiedrībām *euro* valūtā izsniegto kredītu (ar sākotnējo termiņu ilgāku par pieciem gadiem; atlikumiem) gada vidējā procentu likme (r_{dm}) periodā no 2014.gada jūnija līdz 2024.gada maijam ir 2,96%.
14. Aizņemtā kapitāla izmēra riska piemaksa, ko piemēro komersants, kurš, pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem, atbilst mikrouzņēmumu vai mazo uzņēmumu kategorijai (s_d) (neatkarīgi no nozares), ir novērtēta, izmantojot Regulatora apkopotos datus par faktiskajām kredītu procentu likmēm, kas piemērotas kredītiem, kuri izsniegti siltumapgādes komersantiem investīcijām siltumapgādes pakalpojumu sniegšanai nepieciešamajos aktīvos. Novērtētā aizņemtā kapitāla izmēra riska piemaksa (s_d) ir 0,65%.
15. Mikrouzņēmumu, mazo, vidējo vai lielāku uzņēmumu kategorijas nosaka Komisijas (ES) 2014.gada 17.jūnija Regulas Nr.651/2014, ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108.pantu 1.pielikuma 2.pantā minētās darbinieku skaita un finansiālās robežvērtības.
16. Atbilstoši likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 19.panta pirmajai daļai sabiedrisko pakalpojumu tarifus regulējamās nozarēs sabiedrisko pakalpojumu sniedzēji aprēķina saskaņā ar noteikto tarifu aprēķināšanas metodiku un pēc savas iniciatīvas vai Regulatora pieprasījuma iesniedz Regulatoram aprēķināto tarifu projektus kopā ar tarifu aprēķina projektā minēto tarifus veidojošo izmaksu pamatojumu. Saskaņā ar Regulatora 2013.gada 11.oktobra lēmuma Nr.1/28 "Universālā pasta pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika" 3.punktu komersants kapitāla izmaksu noteikšanai izmanto kapitāla atdeves likmi, kuru nosaka saskaņā ar Regulatora noteikto kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodiku.
17. Šobrīd spēkā ir Regulatora 2023.gada 10.augusta lēmums Nr.85 "Par kapitāla atdeves likmi universālā pasta pakalpojuma tarifu projekta aprēķināšanai".
18. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 70.panta trešajai daļai administratīvais akts ir spēkā tik ilgi, līdz to atceļ, izpilda vai vairs nevar izpildīt sakarā ar faktisko vai tiesisko apstākļu maiņu.
19. *Lai iepazīstinātu komersantus un citus interesentus ar sagatavoto lēmuma projektu, kā arī dotu iespēju izteikt viedokli, Regulatora sagatavotais lēmuma projekts tika publicēts Regulatora tīmekļvietnē...*

Regulators secina

1. Izmantojot šā lēmuma konstatējošās daļas 7., 8., 10., 11. un 12.punktā norādītās rādītāju skaitliskās vērtības, saskaņā ar Metodikas 16.punktu aprēķinātā pašu kapitāla atdeves likme r_e ir:
 - 1.1. 10,26% komersantam, kurš, pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem, atbilst mikrouzņēmumu vai mazo uzņēmumu kategorijai;
 - 1.2. 7,98% komersantam, kurš, pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem, atbilst vidējo uzņēmumu vai lielāku uzņēmumu kategorijai.

2. Izmantojot šā lēmuma konstatējošās daļas 13. un 14.punktā norādītās rādītāju skaitliskās vērtības, saskaņā ar Metodikas 18.punktu aprēķinātā aizņemtā kapitāla atdeves likme ra ir:
 - 2.1. 3,61% komersantam, kurš, pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem, atbilst mikrouzņēmumu vai mazo uzņēmumu kategorijai;
 - 2.2. 2,96% komersantam, kurš, pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem, atbilst vidējo uzņēmumu vai lielāku uzņēmumu kategorijai.
3. Izmantojot aprēķinātās pašu kapitāla atdeves likmes un aizņemtā kapitāla atdeves likmes, kā arī šā lēmuma konstatējošās daļas 9.punktā norādīto rādītāja skaitlisko vērtību, saskaņā ar Metodikas 15.punktu aprēķinātā vidējā svērtā kapitāla atdeves likme nominālā izteiksmē ir:
 - 3.1. 8,22% komersantam, kurš, pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem, atbilst mikrouzņēmumu vai mazo uzņēmumu kategorijai;
 - 3.2. 6,47% komersantam, kurš, pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem, atbilst vidējo uzņēmumu vai lielāku uzņēmumu kategorijai.
4. Regulatora ieskatā, kapitāla atdeves likme 6,47% apmērā komersantam, kurš pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem atbilst vidējo vai lielāku uzņēmumu kategorijai, un 8,22% apmērā komersantam, kurš pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem atbilst mikrouzņēmumu vai mazo uzņēmumu kategorijai, ņem vērā situāciju finanšu tirgos un atbilstoši novērtē finansējuma piesaistes riskus ilgtermiņā, tādējādi neradot šķēršļus komersantam finansēt aizņēmumus, ieguldīt pakalpojuma sniegšanai izmantoto pamatlīdzekļu atjaunošanā un attīstībā, kā arī gūt samērīgu peļņu, vienlaikus nodrošinot lietotājiem iespēju saņemt nepārtrauktus, drošus un kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus, kuru tarifi (cenas) atbilst ekonomiski pamatotām izmaksām.

Saskaņā ar Regulatora 2022.gada 29.augusta lēmuma Nr.1/12 “Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodika” 14., 16., 17. un 18.punktu, pamatojoties uz Pasta likuma 6.panta pirmo daļu, likuma “Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 1., 5.pantu, 9.panta pirmās daļas 1.punktu un otro daļu un 20.panta pirmo daļu, kā arī Administratīvā procesa likuma 55.panta 2.punktu un 63.panta pirmās daļas 1.punktu,

padome nolemj:

1. noteikt kapitāla atdeves likmi universālā pasta pakalpojuma tarifu projekta aprēķināšanai:
 - 1.1. 8,22% apmērā komersantam, kurš, pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem, atbilst mikrouzņēmumu vai mazo uzņēmumu kategorijai;
 - 1.2. 6,47% apmērā komersantam, kurš, pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem, atbilst vidējo uzņēmumu vai lielāku uzņēmumu kategorijai;
2. noteikt, ka šā lēmuma lemjošās daļas 1.punktā noteikto kapitāla atdeves likmi komersants piemēro, aprēķinot universālā pasta pakalpojuma tarifu projektu, kura spēkā stāšanās datums plānots 2025.gadā.

Lēmums stājas spēkā ar tā parakstīšanas dienu.

Šo administratīvo aktu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no dienas, kad ieinteresētā persona uzzina vai tai vajadzēja uzzināt par pieņemto administratīvo aktu.